

Barnbokslut 2022

Nämnden för funktionsstöd

2023-01-20

Ordlista

LSS	Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade
SoL	Socialtjänstlag
HSL	Hälso- och sjukvårdslag
LVU	Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga
IVO	Inspektionen för vård och omsorg
BmSS	Bostad med särskild service
AKK	Alternativ och kompletterande kommunikation
BUP	Barn- och ungdomspsykiatri
SIP	Samordnad individuell plan
IBIC	Individens behov i centrum
Lex Sarah	Reglerar skyldighet att rapportera missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden
Lex Maria	Reglerar skyldighet att rapportera och utreda händelser som medfört eller skulle kunnat medföra en allvarlig vårdskada

Sammanfattning

Barnbokslut för nämnden för funktionsstöd utgör en sammanställning och bild av den egna verksamhetens arbete och resultat i sitt barnrättsarbete. Utgångspunkten är barnkonventionens artiklar och Göteborgs Stads barnrättsplan och syftet är att beskriva hur barns rättigheter tillgodoses och ge ett underlag för fortsatt förbättringsarbete.

Nämnden arbetar direkt med ungefär 1000 barn som har insatser enligt LSS eller SoL. Ytterligare barn påverkas indirekt för att de är barn eller syskon till en person som får insatser. Under året har utvecklingsarbete bedrivits på flera håll i förvaltningen. Inom myndighetsutövningen så har man fullföljt en påbörjad omorganisering för att ha specialiserade enheter som hanterar barnärenden. En rutin har tagits fram och implementerats som ger stöd för att tillämpa barnrättsperspektiv. Inom utförarverksamheterna har man arbetat med kompetensutveckling både inom barnrätt/-konventionen och inom specifika områden som stärker barns rättigheter, möjligheter och delaktighet. Behov av fortsatt kompetensutveckling lyfts av verksamheterna.

Ett område som identifierats ha behov av utvecklingsarbete är samverkan, både internt och externt. Önskemål om förbättrad samverkan gäller bland annat mellan myndighetsutövning och utförarverksamhet, samt mellan utförarverksamhet och Västra Götalandsregionen. Flera initiativ har tagits under året för att förbättra och förtydliga samverkan mellan de sex socialförvaltningarna.

Satsningar för att öka barns rätt till ett tryggt liv har gjorts dels genom kompetenssatsning kring kommunikation och delaktighet, dels genom utbildning om våld i nära relationer. Satsningarna kommer att fortsätta.

Precis som i förra årets barnbokslut konstateras att det finns utmaningar beträffande barns delaktighet och information till barn om rättigheter. Svar på brukarenkät i barnverksamheter, som besvaras av vårdnadshavare, visar att en stor majoritet anser att de får information på ett sätt som de förstår, men arbete med kommunikation och delaktighet behöver fortsätta.

Med fortsatt tillämpning av de nya arbetssätt som implementerats under 2022 och med fortsatt kompetensutveckling och stärkande av samverkan finns goda förutsättningar att stärka barnrättsarbetet än mer under 2023.

Innehåll

Ordlista	2
1 Inledning	5
1.1 Barnbokslut och barnrättsplan	5
1.2 Utvecklingsinsatser från bokslut 2021	5
2 Nuläge	6
2.1 Nämndens verksamheter riktade till barn	6
2.2 Samverkan	8
2.3 Bedömning av verksamheterna	9
2.4 Hälso- och sjukvård inom LSS-verksamheter för barn	10
3 Barnrättsarbete under 2022	11
3.1 Förändringar i verksamheten	11
3.2 Resurssättning	15
3.3 Föreslagna utvecklingsområden	16
4 Uppföljning av insatser	17
5 Avslutning	19

1 Inledning

1.1 Barnbokslut och barnrättsplan

Ett barnbokslut är en sammanställning och ett underlag för nämnder och styrelser för att **få en bild om den egna verksamhetens arbete och resultat** i sitt barnrättsarbete utifrån barnkonventionens artiklar, i syfte att tillgodose barn och ungdomars rättigheter utifrån barnkonventionen. Utifrån beslut i kommunfullmäktige juni 2020 ska samtliga nämnder och styrelser årligen upprätta ett barnbokslut som bilaga i årsrapporten. Barnbokslutet fungerar samtidigt som uppföljning av Göteborgs Stads barnrättsplan, som antogs av kommunfullmäktige i juni 2022, och sammanställs till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Barnrättsplanen har också identifierat fyra fokusområden, nämligen *Utbildning*, *Fritid*, *Trygghet* och *Hälsa*. Dessa fokusområden har en tydlig koppling både till de grundläggande artiklarna i barnkonventionen och till flera av rättighetsområdena i Programmet för full delaktighet för funktionshindrade, liksom till nämndens värdighetsgarantier.

Från och med 2022 och framåt ska barnbokslutet fokusera på de *resultat* som en verksamhet uppnått under året i sitt barnrättsarbete, där en analys och utvärdering görs av hur fattade beslut och arbetsinsatser påverkat barns och ungas villkor. Barnbokslutets fokus på resultat ska framför allt utgå ifrån barnkonventionens fyra grundläggande principer/artiklar.

Barnkonventionens grundläggande principer/artiklar

Artikel 2 – Principen om icke-diskriminering: Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3 – Barnets bästa: Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall och hänsyn ska tas till barnets egen åsikt och erfarenhet.

Artikel 6 - Barns rätt till liv, överlevnad och utveckling: Med utveckling menas främjandet av god fysisk, andlig, moralisk, psykisk och social utveckling.

Artikel 12 – Barns rätt till delaktighet: Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

1.2 Utvecklingsinsatser från bokslut 2021

Det första barnbokslutet, 2021, beskrev hur förvaltningen arbetar med barns mänskliga rättigheter inom sina myndighets- och utförarverksamheter via lagreglerade insatser/biståndsbeslut. En självskattning avseende de olika rättighetsområdena visade då att kunskapen om barns rättigheter i huvudsak är goda och att förvaltningen arbetar med fokus på barns bästa, samt att arbetet på ett tydligt sätt bidrar till barnets rätt till trygghet, fritid, lek och rekreation.

Behov av utvecklingsinsatser identifierades avseende några områden, såsom barns möjlighet att ge synpunkter på verksamheten samt information till barn om deras rättigheter. Vidare uttrycktes önskemål om förbättrad och förtydligad samverkan, både mellan myndighetsenheter och utförarverksamheter och mellan funktionsstöd

och socialförvaltningarna. Bokslutet 2021 lyfte också behov av tydligare barnrättsbaserad analys på en strategisk nivå, och av att bättre synliggöra på vilket sätt de arbetsmetoder som tillämpas stödjer barns mänskliga rättigheter.

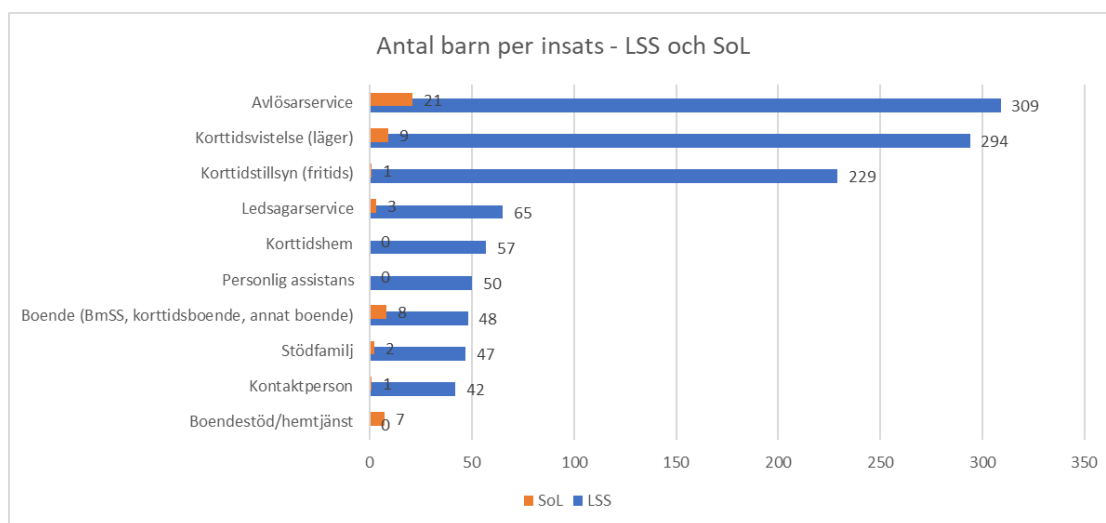
2 Nuläge

2.1 Nämndens verksamheter riktade till barn

Nämnden för funktionsstöd beviljar insatser till barn enligt lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade – LSS, och enligt socialtjänstlagen – SoL. Insatserna utförs i många fall i egen regi, men även av externa aktörer. De vanligaste insatserna för barn är avlösarservice och korttidsvistelse i form av läger eller korttidshem. Andra insatser är personlig assistans, ledsagning, stödfamilj, kontaktperson samt boende med särskild service (BmSS) för barn – även kallat barnboende. Förvaltningen fattar också beslut enligt LSS om korttidstillsyn för barn över 12 år (fritidshem) där besluten verkställs av grundskoleförvaltningen.

Därutöver ger nämnden omfattande stöd till olika föreningar med funktionshinderperspektiv, som kan omfatta både barn och vuxna. Förvaltningen organiserar också *Lots för barn och vuxna med funktionsnedsättning* som erbjuder information och vägledning om vilket stöd som finns i samhället för barn och vuxna med funktionsnedsättning. På *Dalheimers hus* bedrivs bland annat friskvårdsverksamhet som är tillgänglig för barn med funktionshinder och i huset finns *Eldorado Resurscenter* som erbjuder kultur- och fritidssupplevelser till barn och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning. Andra icke biståndsprövade aktiviteter är kompisläger och Passalens Weekendklubb¹.

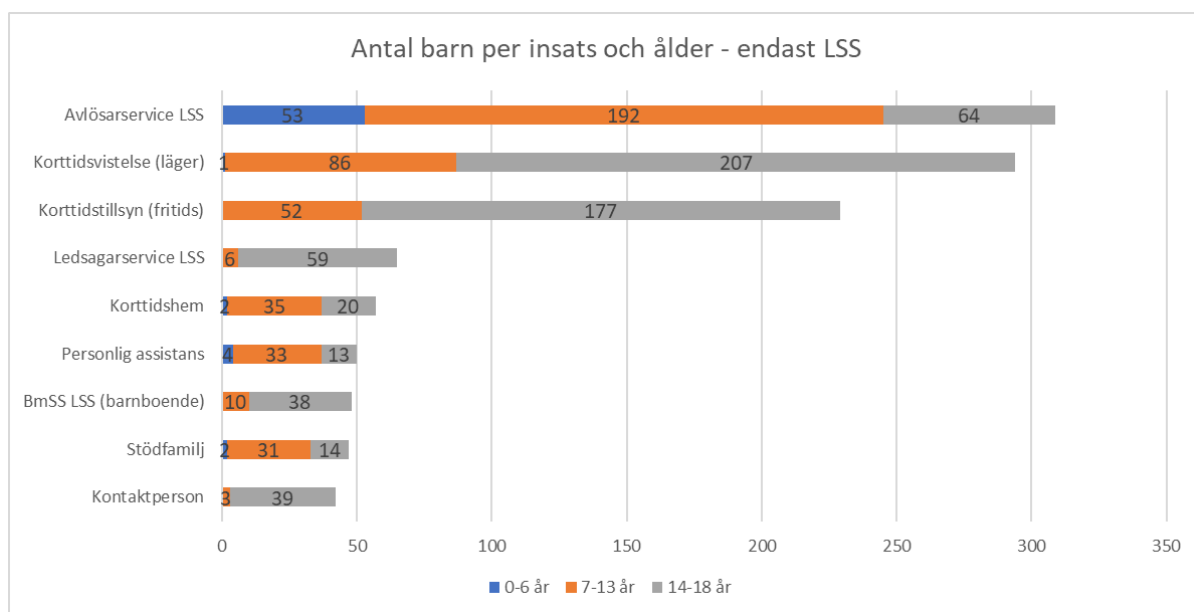
Den sista december 2022 hade 972 barn under 18 år någon beviljad insats, i form av drygt 1 140 insatser enligt LSS och drygt 50 insatser enligt SoL.

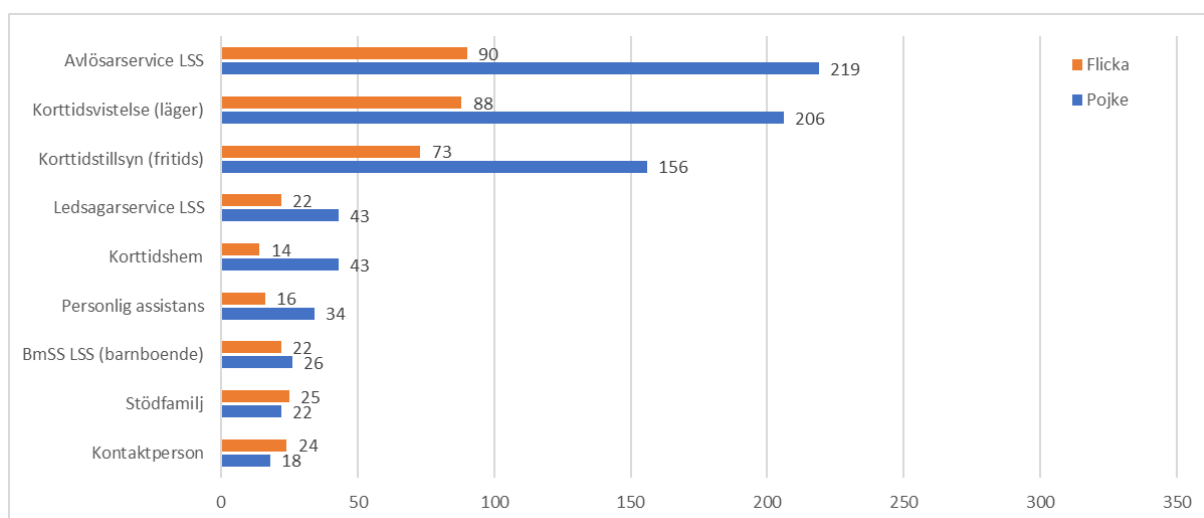
¹ Passalens Weekendklubb är ett innovationsprojekt som erbjuder inkluderande helgaktiviteter för barn och unga med funktionsvariation och drivs som idéburet offentligt partnerskap – IOP - i samverkan mellan föreningen Passalen och förvaltningen för funktionsstöd.

Av de barn som har insatsen BmSS enligt LSS så är det i december 17 barn som bor på boenden i stadens egen regi, medan majoriteten bor i boenden i annan regi. Omkring hälften av dessa är skolplaceringar, det vill säga stöd ges till boende för att en ungdom ska kunna gå i skolan utanför Göteborg.

Ju högre ålder på barnet desto vanligare är det att barnet har insatser. Insatsen korttidstillsyn kan endast ges efter 12 års ålder, men även övriga insatser omfattar i huvudsak barn över 7 år. De yngsta barnen och deras familjer har framför allt tillgång till insatsen avlösarservice.

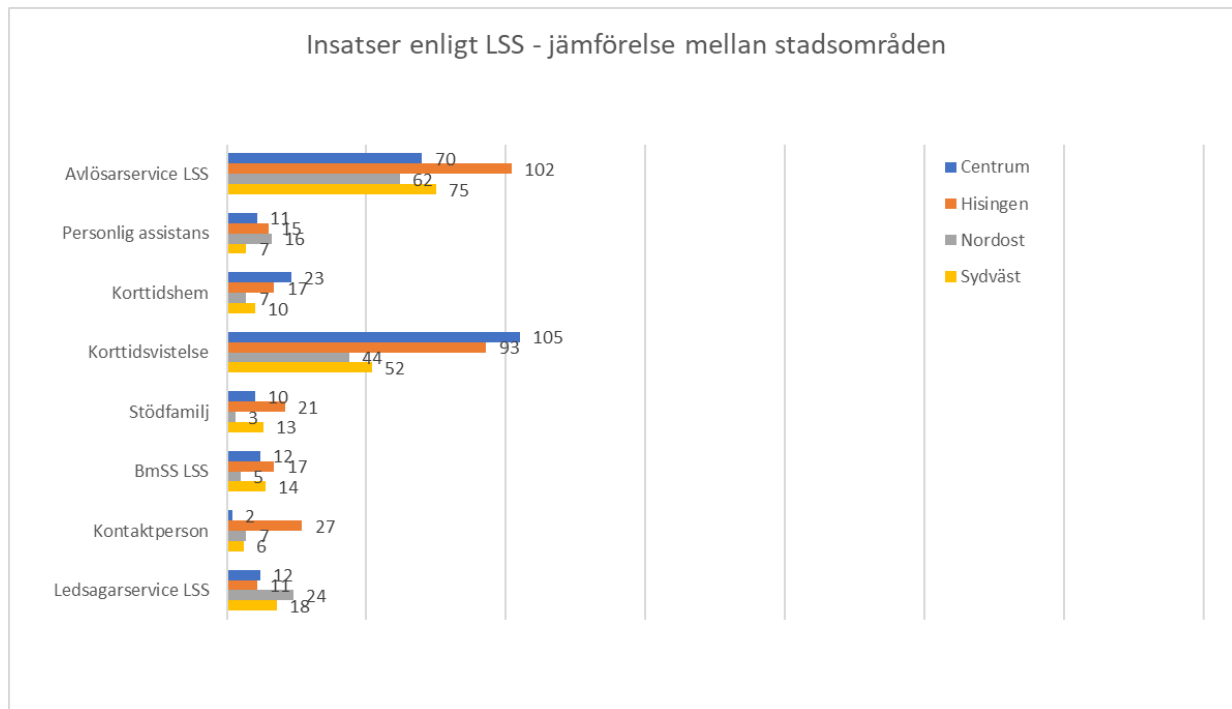

Liksom vid förra årets sammanställning är det avsevärt fler pojkar än flickor som har insatser enligt både LSS och SoL – ungefär 65 % av insatserna omfattar pojkar. Det ligger i linje med statistik i övriga riket och även med fördelningen mellan pojkar och flickor i grundskolan – där 66 % av eleverna i Göteborg var pojkar enligt Skolverkets statistik för läsåret 21/22.

Även om könsfördelningen följer mönstret i riket och jämfört med skolan, så är det viktigt att fortsätta bevaka och analysera om det finns några orsaker till den ojämna fördelningen som kan spegla en ojämlikhet i bedömningen.

De fyra stadsområdena har ungefär lika stor befolkning under 18 år, och med ungefär samma inbördes åldersfördelning. En något större andel av barnen, 31 %, bor på Hisingen, medan de övriga stadsområdena är jämnstora. Spridningen av insatser följer inte riktigt samma fördelning, framför allt när det gäller insatserna korttidshem och korttidsvistelse, samt insatsen kontaktperson - vilket kan vara värt att analysera vidare.

Arbets sättet hos förvaltningen är att utreda de ansökningar om stöd som inkommer utifrån de rättigheter som finns enligt befintlig lagstiftning. Den enskilde ansöker om insatser utifrån det egna behovet. Detta innebär att förvaltningen har begränsad möjlighet att påverka utfallet av insatserna i relation till kön, ålder eller geografisk hemvist. Möjligen kan förvaltningen se över hur olika insatser lyfts och diskuteras i mötet med barn och unga för att säkerställa att samtliga insatser ges lika stort utrymme.

2.2 Samverkan

Barn med funktionsnedsättning är en grupp som ofta möter många olika aktörer. Från kommunen kan det vara olika parter från funktionsstödsverksamheterna, förskola/skola, fritidsverksamheter samt individ- och familjeomsorg. Från regionen kan det bland annat vara habilitering, BUP, vårdcentraler, tandvård och specialistsjukvård. Flera familjer har också kontakter och stöd till exempel från Försäkringskassan. Behovet av samordning och samverkan är alltså stort och i flera fall finns lag som reglerar vad som ska finnas. Bristande koordination och samordning inom och mellan olika aktörer är dock enligt flertalet rapporter och utredningar mycket vanligt. Dessa brister drabbar särskilt barn och unga med samsjuklighet, olika psykiatriska tillstånd och stora sociala behov.²

² SOU 2021:34, Börja med barnen, sid 205 mfl

Som stöd i samverkan med regionen finns en *överenskommelse om samverkan för barns och ungas hälsa* mellan regionen och alla länets kommuner, liksom en gemensam riktlinje för SIP³ - samordnad individuell plan. Inom den delregionala vårdssamverkan finns en organisation för att arbeta övergripande med denna samverkan i göteborgsområdet.

2.3 Bedömning av verksamheterna

Externa och interna granskningar av verksamheterna

Varje år genomför inspektionen för vård och omsorg (IVO) inspektioner av alla särskilda boenden för barn och unga. Vid tillsyner 2021 lyfte IVO fram tre brister som ansågs vara allvarliga. Bristerna avsåg begränsningsåtgärder utan samtycke, bristande kompetens inom alternativ och kompletterande kommunikation, så kallad AKK, samt ohanterade avvikelser. Arbete har genomförts på alla förvaltningens barnboenden för att lösa dessa brister. Personal har fått kompetensinsatser inom AKK, översyn av begränsningsåtgärder och inhämtande av samtycke har fortsatt och mer systematiska arbetssätt för att hantera avvikelser har införts.

Under 2022 har fem tillsyner gjorts och två av rapporterna har inkommit. Rapporten för det ena boendet visar att omvårdnaden i boendet är individuellt utformad och att verksamheten inte tillämpar begränsande eller integritetskränkande åtgärder. IVO har därmed avslutat ärendet. Rapporten för det andra boendet konstaterar att det fortfarande finns brister kring samtycke för vissa begränsningsåtgärder. Denna brist och eventuella åtgärder ska redovisas till IVO i februari 2023. Utöver den påtalade bristen har tillsynen visat att verksamhetens bemanning och personalens kompetens ger förutsättningar för att tillgodose de boendes individuella omvårdnadsbehov och att verksamheten tar omhand och utreder avvikelser. De tre återstående rapporterna inväntas i början av 2023.

När anställda i förvaltningen får kännedom om ett missförhållande, eller en påtaglig risk för ett missförhållande, som rör en eller flera enskilda som får insatser inom verksamheten, så är medarbetaren skyldig att genast göra en lex Sarah-rapport. Förvaltningen är då skyldig att utreda, dokumentera och avhjälpa eller undanröja missförhållandet/risken för missförhållandet. Under 2022 har förvaltningen utrett 42 lex Sarah-rapporter i verksamheter som berör barn. Majoriteten av rapporterna, 31 stycken, gäller barnboende. En av dessa rapporter har lett till anmälan om allvarligt missförhållande till IVO. IVO avslutade ärendet utan vidare åtgärder vilket innebär att de bedömt att verksamhetens vidtagna åtgärder är tillräckliga.

Brukarbedömning

Inom korttidshem, läger och avlösarservice för barn genomförs brukarenkäter varje år med hjälp av en egen enkät i staden. Förvaltningen har valt att särskilt följa frågor om kommunikation och medbestämmande. Svarspoängen på frågan om de

³ Begreppet Västbus har ersatts av begreppet SIP och Västbusmöten heter nu SIP-möten. En SIP ska ge en samlad beskrivning av den enskildes pågående och planerade insatser, från kommun och region samt andra aktörer.

förstår den information de får av personalen är 90 av max 100, och på frågan om de är med och påverkar stödet och hjälpen de får är svarspoängen 80.

2.4 Hälso- och sjukvård inom LSS-verksamheter för barn

Många barn med funktionsnedsättning har en omfattande medicinsk problematik och ett dagligt behov av hälso- och sjukvårdsinsatser i form av exempelvis medicinering. Inom särskilda boenden, både för vuxna och för barn, är det enligt hälso- och sjukvårdslagen kommunen som har ansvar för hälso- och sjukvårdsåtgärder. Kommunens legitimerade personal har då ansvar för utförandet av ordinerade åtgärder och delegerar rätten att utföra somliga åtgärder till personal på boendena, efter att personalen utbildats. Ingen lex Maria har förekommit i något av barnboendena, men medicinskt ansvarig sjuksköterska bedömer att brister i patientsäkerhet ibland förekommer när det gäller utförandet av delegerade hälso- och sjukvårdsåtgärder.

En särskild problematik som omfattar barn med funktionsnedsättning handlar om trygghet och säkerhet i samband med hälso- och sjukvårdsbehov på korttidsvistelse. Många gånger har barnen nödvändig medicinering och andra hälso- och sjukvårdsåtgärder som har bedömts som egenvård⁴. Åtgärderna utförs i vardagen av vårdnadshavare eller personlig assistent.

Vid insatsen korttidsvistelse, i form av läger eller korttidshem, uppstår en otydlighet och ibland en risk när dessa hälso- och sjukvårdsbehov ska tillgodoses. Personalen inom verksamheterna förväntas utföra dessa åtgärder som egenvård, men ofta utan adekvat utbildning. Många gånger är det vårdnadshavarna som instruerar personal, och den riskbedömning som läkaren har gjort i bedömningen att åtgärden kan utföras som egenvård med hjälp av vårdnadshavare, är inte längre tillämplig. Eftersom det medicinska ansvaret är otydligt tvingas personalen ofta kontakta vårdnadshavare kring frågor om behandling eller oro kring det medicinska tillståndet. Eftersom insatserna har i syfte att avlasta vårdnadshavarna så tillmötesgår insatsen i de fallen inte deras behov.

Egenvårdsinsatser ska utföras endast om det finns ett egenvårdsbeslut från ansvarig läkare, eller motsvarande, som även beskriver åtgärderna. I dessa verksamheter har inte kommunens legitimerade personal något ansvar och de har heller ingen tillgång till vårddokumentation. Kommunen, vårdnadshavarna och regionen är skyldiga att samverka så att ansvarsfrågan är löst när barnet kommer till korttidsvistelsen.

Redan 2016 konstaterade IVO i en övergripande granskning av korttidshem att det ofta uppstår oklarheter om vem som har ansvaret för att tillgodose barnens hälso- och sjukvårdsbehov⁵. Kommunerna ansågs inte samverka i tillräcklig omfattning

⁴ Egenvård innebär åtgärder som en patient antingen kan utföra själv, eller med hjälp av anhörig eller personal. Det är legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, ofta behandlande läkare, som bedömer att en åtgärd kan utföras som egenvård och att förutsättningar finns för att den kan utföras på ett patientsäkert sätt. Om en åtgärd bedöms som egenvård så är den inte längre en hälso- och sjukvårdsåtgärd och faller inte under den lagstiftningen.

⁵ IVO 2016-17, *Nästan som hemma*

med regionen för att få till tillfredsställande lösningar, och regionerna har enligt IVO inte tagit sitt ansvar för att hitta säkra lösningar på frågan.

I dialog mellan presidierna för nämnden för funktionsstöd och hälso- och sjukvårdsnämnden Göteborg, efterfrågades uppföljning av verksamheten på Broströmsgårdens korttidshem, där barn med mycket omfattande funktionsnedsättning vistas. Företrädare för nämndens korttidsverksamheter, tillsammans med företrädare för regionen, gjorde en genomlysning som beskriver problematiken, både på Broströmsgården och övriga korttidshem, och man efterlyser en vidare utredning där vårdgivaransvar och organisationsbyggnad, liksom egenvårdsfrågan, behöver utredas på nytt och tydliggöras.

Sedan 2023-01-01 finns en ny lag om egenvård⁶ och enligt propositionen till lagen föreslås Socialstyrelsen få ett uppdrag att stödja kommunerna i arbetet med egenvård. Parallellt pågår ett arbete i länet med översyn av den gemensamma egenvårdsrutinen i och med den nya lagen. Inom flera av kommunalförbunden i Västra Götaland pågår ett arbete för att se över hur situationen med egenvård inom korttidsverksamheter i LSS kan förbättras.

3 Barnrättsarbete under 2022

De grundläggande frågeställningarna, enligt vägledning för att genomföra ett barnbokslut, är om det har skett några förändringar i verksamheten som påverkar barn direkt eller indirekt och om man kan beskriva vilka resultat som åtgärderna har genererat, samt vilka resurser som avsatts och om de fördelas utifrån barns rätt till likvärdiga villkor.

Specifika fördjupningsfrågor, med koppling till de grundläggande artiklarna i barnkonventionen, är vilka åtgärder som har vidtagits för att:

- öka kunskapsnivån om barn och barns rättigheter samt för att utveckla metoder för att säkra ickediskriminering utifrån de sju diskrimineringsgrunderna? (§2)
- utveckla arbetssätt, rutiner och stöd för att göra systematiska prövningar av barnets bästa i verksamheten? (§3)
- stödja alla barn direkt/indirekt i att kunna utvecklas utifrån sina förutsättningar? (§6)
- inhämta barns åsikter inför beslut som rör dem samt för att involvera barn i strategiska frågor och stärka barns egen kunskap? (§12)

3.1 Förändringar i verksamheten

Den verksamhet som bedrivs inom förvaltningen för funktionsstöd är i sitt grundläggande uppdrag ämnad åt att individer ska få den hjälp och det stöd de behöver och att alla utifrån sina förutsättningar ska kunna leva ett självständigt liv med hög delaktighet, meningsfull sysselsättning och rik social samvaro. Allt arbete

⁶ Den nya lagen ersätter Socialstyrelsens föreskrift om egenvård och reglerar förutsättningarna för egenvård bland annat när det gäller personlig assistans. Lagens fokus är alltså inte problematiken kring egenvård på korttidsvistelse.

som bedrivs inom barnverksamheter kan därför sägas syfta till att stödja barn att utvecklas utifrån sina förutsättningar och för att uppfylla övriga artiklar i barnkonventionen. Det faktum att förvaltningen arbetar med barn med extra stora behov innebär emellertid att det är extra viktigt att arbeta på ett kunskapsbaserat och systematiskt sätt med ständig förbättring.

Det dagliga arbetet med ständiga förbättringar har koppling till alla ovanstående artiklar från barnkonventionen, och en tydlig sortering av åtgärder utifrån artiklar i barnkonventionen är inte alltid möjlig då åtgärderna har bäring på flera områden.

Öka kunskapsnivån om barn och barns rättigheter, motverka diskriminering

Inom både myndighets- och utförarverksamheterna har man arbetat aktivt med barnkonventionen både i utbildningar och dialoger. Nämndens värdighetsgarantier har antagits och ett implementeringsarbete av dessa har genomförts under året, bland annat på APT. Inom många verksamheter har man arbetat med att utveckla kompetensen i AKK för att öka förmågan att ta del av barnens egna uppfattningar, och barnens möjligheter att involveras i beslut som gäller dem.

Inom utförarverksamheterna har man under året arbetat systematiskt på flera plan. Man har som nämnts bedrivit utvecklingsarbete inom barnboende för att undvika begränsningsåtgärder, förbättra arbete med avvikelser och utbilda medarbetare inom AKK, baserat på IVO:s tidigare granskningar. Genom den gemensamma organiseringen i en stor avdelning, för förvaltningens verksamheter för barn och unga, har förvaltningen kunnat samla resurser och anställa två metodutvecklare. Ett program – kompetenshjul – har tagits fram för att möjliggöra regelbunden kompetensutveckling i barnrätt, AKK, lågaffektivt bemötande, undvikande av begränsningsåtgärder med mera. Som resultat av arbetet har IVO funnit att tidigare års synpunkter inte lägre är aktuella vid granskningar av nämndens barnboende.

Förvaltningen bedriver även en liknande satsning ”assistansskolan”, där personliga assistenter genom en serie utbildningstillfällen får lära sig mer om allt från diagnoser och bemötande till välfärdsteknik och våld i nära relationer.

Utifrån att behov av utbildningar i AKK efterfrågades redan i förra årets barnbokslut har förvaltningen, genom Eldorado resurs, tagit fram webbaserade utbildningar i AKK med tillhörande arbetsmaterial.

Utveckla arbetssätt, rutiner och stöd för att göra systematiska prövningar av barnets bästa i verksamheten

En viktig förändring som verkställts under året är att myndighetsutövningen har organiserats med särskilda enheter som fokuserar på barn och unga. Den nya organiseringen har inneburit bättre fokus på och kunskap om barnrättsperspektivet liksom kompetens för att öka barnens delaktighet. Förvaltningen har också tagit fram och infört en särskild rutin för att beakta barnrättsperspektiv och barnets bästa i handläggning både av barnärenden och vuxenärenden, där barn kan påverkas indirekt. I ett vuxenärende kan det exempelvis handla om att planera stödsatser så att de sker när barnet inte är närvarande. Inom ramen för rutinen finns även stödmaterial för att bättre informera barn och checklistor för bedömning av barns bästa, samt för att genomföra barnkonsekvensanalys.

Under året har direktörerna för de sex socialförvaltningarna initierat arbete med att hantera det man kallar *Ny socialtjänst*, för att ge bättre stöd till personer med behov som berör flera förvaltningar, i frågor där det funnits problem kring gränsdragningar. En övergripande samverkansgrupp har startat, för att hitta former med individens bästa för ögonen och en särskild arbetsgrupp finns med fokus på barn. I detta utvecklingsarbete har en rutin om *Samordnad plan* tagits fram under året, vilket innebär att professionerna möts för att planera ett samordnat och rättssäkert stöd för personen. En utredning har gjorts för att klargöra förutsättningarna för att hantera kombinationen av LSS-insatser och omhändertagande med hjälp av LVU - lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga. Frågan har varit hur samverkan över förvaltningsgränser ska kunna ske för ett samordnat stöd för barn och deras familjer. Bland annat visar utredningen att det inte finns något rättsligt hinder att barn har en LSS-insats samtidigt som det finns ett omhändertagande enligt LVU.

Under 2022 har nämnden behandlat ett ärende⁷ om ändrad, mer generös, praxis när det gäller korttidsvistelse. Huvudfrågan i ärendet är om barn som har personlig assistans även ska kunna få rätt till korttidsvistelse. I ärendet konstateras att ökad korttidsvistelse kan bidra till att minska behovet av särskilda boenden för barn, samt att korttidsvistelsen kan vara väsentlig när det finns syskon i familjen, för att ge syskonen egen tid med sina föräldrar. En revidering av handboken för handläggning pågår och ett uppdrag har getts om att ta fram utredningsstöd för bedömning av korttidsvistelse.

Ett forskningsprojekt som kommer att bedrivas från 2023 har initierats, som närmare ska studera perspektivet hos barn som anhöriga, med fokus på att vara syskon till barn som har insatsen personlig assistans. Ytterligare ett projekt som startat under 2022 görs i samarbete med forskare från FoU i väst som är Göteborgsregionens gemensamma enhet för forskning och utveckling. Förvaltningen och stadens gemensamma inköpsorganisation SPINK kommer att genomföra en kvalitetsuppföljning av placeringar av barn och unga på korttidshem och läger. Syftet är att fånga upp socialsekreterarnas och barnens synpunkter på aktuella utförare. Resultatet kommer sedan att kunna användas för utvärdering av aktuella utförare samt som underlag för verksamhetsutveckling och upphandling.

Stödja alla barn i att kunna utvecklas utifrån sina förutsättningar

Ett arbete pågår inom myndighetsutövningen för att förstärka användningen av IBIC, dvs individens behov i centrum. Metoden stärker varje individs möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar, och används vid utredning och uppföljning.

Socialsekreterarna som möter barn och unga i behov av en mer aktiv fritid eller socialt sammanhang arbetar också aktivt med att uppmuntra till deltagande i weekendklubbar, utifrån partnerskapet med Passalen. Arbetssättet har resulterat i ökat deltagande under året - från 53 personer halvår ett, till 68 personer halvår två.

Att all stödverksamhet i form av läger, korttidshem och liknande inom Göteborgs Stad nu finns samlad på en avdelning har skapat utrymme att ha metodstödjare och

⁷ § 207, Dnr N161-0578/22, Återrapportering av uppdrag om korttidsvistelse för barn med funktionsnedsättning

bedriva kompetensutvecklingsinsatser på ett nytt sätt. Det kompetensutvecklingsarbete som bedrivits hos utförarverksamheterna under året beträffande kommunikation, värdighetsgarantier, lågaffektivt bemötande med mera, har ökat barnens möjligheter att utvecklas utifrån sina förutsättningar.

Under hösten har en samlokalisering av två korttidshem för barn och unga genomförts, vilket har skapat bättre möjligheter till att utveckla aktiviteter och använda medarbetarnas kompetens där den behövs som mest.

Under året har också en dialog påbörjats med skolförvaltningarna för att undersöka hur staden kan underlätta för fler barn att genomföra sin skolgång på hemmaplan istället för i kommuner långt hemifrån, för att öka deras möjlighet att fortsätta bo med sina familjer. Dialogen planeras fortsätta under 2023.

Inhämta barns åsikter inför beslut som rör dem samt för att involvera barn i strategiska frågor och stärka barns egen kunskap

De olika tillfrågade enhetscheferna beskriver ett aktivt arbete med att medvetandegöra och engagera barn och unga. Själva syftet med verksamheterna är att stärka och utveckla barns möjligheter att utvecklas utifrån sina förutsättningar så detta finns med i allt man gör. Därmed finns hela tiden en ambition att involvera och efterfråga barnens synpunkter samt ett ständigt pågående arbete att hitta fungerande sätt att efterfråga reaktioner och önskemål och i möjligaste mån medvetandegöra barnen om sina rättigheter. Ett utvecklingsarbete under året har också fokuserat på större enhetlighet i hur man arbetar med genomförandeplaner och att möjliggöra större delaktighet för barnen.

Under året har förvaltningen arbetat med införande av värdighetsgarantierna, som alla har en tydlig koppling till de övergripande målen för funktionshinderpolitiken såväl som barnrättsperspektivet. De fem värdighetsgarantierna är:

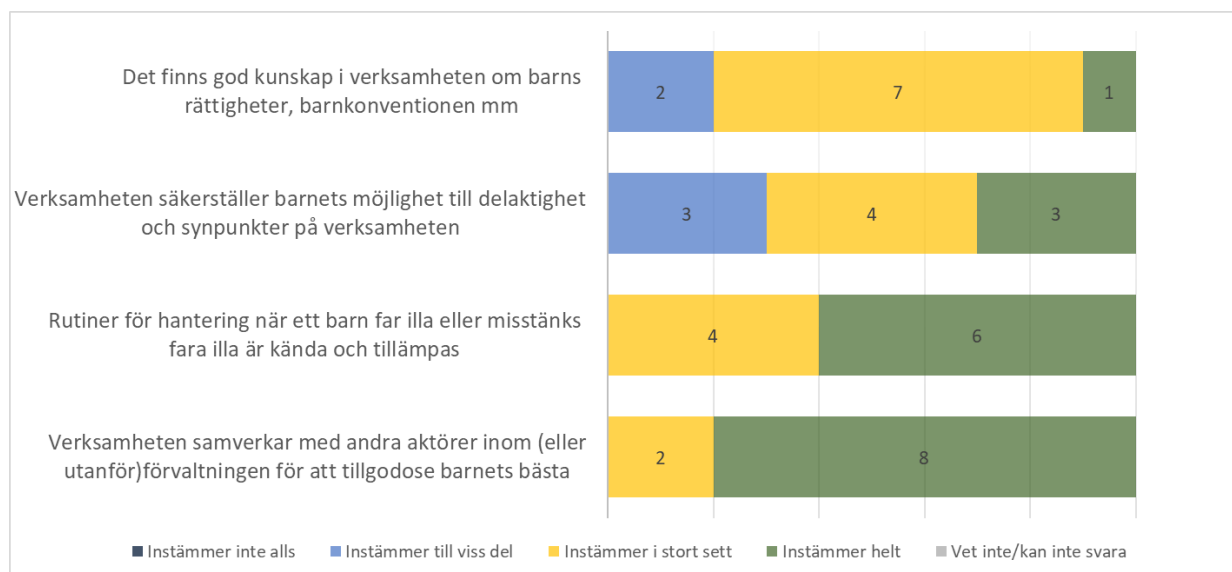
- **Bemötande.** Vi respekterar dig, din integritet och dina upplevelser. Vi visar omtanke och bemöter dig med värdighet och medmänsklighet. Vi har förståelse för att din situation är unik.
- **Kommunikation och kompetens.** Du ska kunna förstå oss och vi ska förstå dig. Vi har kunskap om dina funktionsnedsättningar, kommunikationssätt och ger stöd i att använda de hjälpmedel du behöver.
- **Självständighet och delaktighet.** Vi stöttar och möjliggör för dig att kunna vara delaktig och påverka sin situation. Vi utgår från dina förmågor och uppmuntrar dig till att vara självständig och självbestämmande.
- **Trygghet och kontinuitet.** Du ska trivas och känna dig trygg. Alla som ger dig stöd ska känna till dina behov och hur du vill att stödet ges. Stödet ska präglas av kontinuitet och förutsägbarhet.
- **Synpunkter och kontakt.** Du ska veta vem du kan vända dig till med önskemål och dynpunkter kring ditt stöd. Det ska kännas enkelt och tryggt att kontakta oss. Vi lyssnar på dina synpunkter och du ska få ett tydligt svar.

Värdighetsgarantierna tydliggör vad förvaltningen kan och ska ge för stöd och service och möjliggör viktiga diskussioner om innehåll och arbetssätt och de ska också underlätta för berörda att framföra synpunkter. Bland annat finns ett APT-material och ett särskilt framtaget fördjupningsmaterial med koppling till barnperspektivet, som har använts av flertalet av förvaltningens verksamheter som utför insatser för barn. På detta sätt har ett mer enhetligt förhållningssätt skapats.

Inom barnboendeverksamheterna har en forskningsstudie genomförts under året, om barns delaktighet på BmSS⁸. Rekommendationer och slutsatser av studien är att personalens möjligheter att göra barnen delaktiga behöver förbättras, vilket handlar om arbetsvillkor, samsyn och kompetens. Studien rekommenderar också att förvaltningen fördjupar kunskap om vad som ligger bakom beslut om BmSS och vilka alternativ som finns. Utifrån resultaten, tillsammans med tidigare identifierade erfarenheter, har ett arbete initierats mellan myndighetsutövningen och barnboendeverksamheterna. Ambitionen är att undersöka möjligheter att, genom ökat stöd till familjer och med hjälp av andra typer av insatser, kunna minska behovet av barnboende.

Enkät till enhetschefer

I en enkät som genomfördes med enhetschefer inom utförar- och myndighetsverksamheter för barn i samband med detta barnbokslut, fanns ett antal påståenden att värdera. Svar från tio chefer och verksamhetsutvecklare ger en bild av att samverkan för att tillgodose barnets bästa fungerar väl, och att verksamheterna har goda rutiner för att hantera när ett barn misstänks fara illa. Däremot kan det finnas skäl att genomföra ytterligare insatser för att öka kunskap om barnrätt, samt att vidareutveckla metoder och möjligheter för barnens delaktighet. Resultatet stämmer väl överens med förra årets utvecklingsområden.

3.2 Resurssättning

Eftersom förvaltningen har att utreda de ansökningar om insatser och bistånd som inkommer och att verkställa de beslut som fattas utifrån befintliga regelverk, så är omfattning på, och fördelning av, resurser en fråga som i huvudsak styrs av externa faktorer. De skillnader som kan ses angående vilka insatser som förekommer i olika stadsområden, visar dock att det kan vara viktigt att följa den nya rutinen för barnrättsarbete inom myndighetsutövningen och analysera om det finns skillnader i tillämpningen.

⁸ Hur kan man öka barns delaktighet på LSS-boenden?, FoU i Väst

Barnrättsplanen är ett halvår gammal. Den anger att det i varje nämnd bör finnas ett utpekat ansvar på ledningsnivå för att se till barns rättigheter i den egna verksamheten och för att säkerställa samverkan kring barnrätt med övriga verksamheter i staden. Förvaltningen har idag en utsedd funktion som arbetar med barnrättsarbetet integrerat med annat kvalitet- och rättighetsarbete, men ett utpekat ansvar för barnrätt på ledningsnivå finns inte idag. Samtidigt är rättighetsområdena i programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning utgångspunkt för majoriteten av nämndens utpekade mål, och aktiviteter och resurser avsätts i och med dessa satsningar för att stärka barns självständighet, trygghet, hälsa och fritid.

3.3 Föreslagna utvecklingsområden

Ett syfte med barnbokslutet är också att ge en uppdaterad bild av vilka utvecklingsområden som finns och identifiera önskade prioriteringar att arbeta vidare med för att ytterligare förbättra barns livsvillkor och stärka barns rättigheter. I processen med att sammanställa barnbokslut har vissa områden och förslag återkommit i samtal och enkäter med avdelningarna.

- **Kompetensutveckling.** Flera enhetschefer och verksamhetsutvecklare påtalar behov av mer utbildningar och satsningar som handlar om barnrätt för att stötta personal och chefer – webbutbildningar lyfts som förslag. Även utbildning inom autism/neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och intellektuell funktionsnedsättning efterfrågas av någon, liksom mer kompetensutveckling inom AKK. Några enhetschefer föreslår även att skapa utbildningsmaterial om rättigheter som är anpassade till deltagare/brukare, även om rättigheter som man har ”trots” sin funktionsnedsättning.
- **Intern samverkan.** Behov har påtalats av att samverkan mellan utförarverksamheter för barn och myndighetsenheter för barn behöver utvecklas för att förbättra helhetsperspektivet. Särskild samordning med gemensamma kompetensinsatser och forum för dialog lyfts som tänkbara metoder.
- **Samverkan med skolan.** Övergripande samverkan och kontakt mellan skolverksamhet och utförare inom funktionsstöd, till exempel för utveckling av fritidsaktiviteter. Myndighetsverksamheten lyfter behov av bättre samverkan med skola för att säkerställa specialkompetens i vissa individärenden i syfte att förhindra att skolstarten försenas, samt behov av tidig samverkan med skola och socialtjänst för att motverka rekrytering till kriminella nätverk eller liknande.
- **Samverkan avseende hälso- och sjukvårdsinsatser.** Utveckling av samverkan och förbättrade rutiner behövs för säkrare hälso- och sjukvård inom korttidsvistelse och -boende.
- **Särskilda insatser för att utveckla verksamheter.** Några verksamhetsspecifika utvecklingsbehov har framkommit såsom önskemål att skapa särskilt kvalificerade verksamheter, som jourhem/korttidshem för komplexa behov, eller att genomföra anpassningar i miljön på barnboende – exempelvis anpassning av innemiljöer för att skapa trygga förutsättningar.

- **Insatser kopplade till programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning och barnrättsplanen.** Enkäten till enhetschefer påtalar behov av fortsatt arbete för att öka trygghet och för att kompetensutveckla kring våld i nära relationer. Önskemål framkommer också om fortsatta satsningar på bättre fritid för barn med funktionsnedsättning, vilket ligger i linje med nämndens uppdrag för 2023. En problematik har också lyfts avseende barnets bästa i myndighetsbeslut, när exempelvis lägerinsatser ibland avslutas mitt i terminen.

I arbetet med barnbokslutet har framför allt utvecklingsbehov som avser kompetensutveckling och samverkan lyfts, och fortsatt utveckling inom dessa områden kan på ett tydligt sätt påverka barns förhållanden inom flera av rättighetsområdena i programmet för full delaktighet för funktionshindrade. Det gäller särskilt rätt till ett självständigt liv, rätt till information och kommunikation och rätt till ett tryggt liv. Dessa utvecklingsbehov ligger väl i linje med både barnrättsplanen och programmet för full delaktighet.

Sedan tidigare har nämnden ett fokus på fritid och på tidiga sociala insatser som ska skapa likvärdiga livschanser för alla. Nämnden har ett uppdrag att under 2023 samverka med socialnämnderna, idrotts- och föreningsnämnden samt föreningslivet för att förstärka och utveckla möjligheterna till bra fritidssysselsättning för barn med funktionsnedsättning. Utifrån de behov som identifierats när det gäller barn som bor i BmSS på annan ort för att kunna gå i skola, så har förvaltningen tagit initiativ till att se över och utveckla det stöd som ges. Syftet är att på ett mer långsiktigt och effektivt sätt stödja barns möjlighet att bo tillsammans med sina familjer, exempelvis genom större flexibilitet när det gäller korttidsvistelse för barn, familjehem och avlösarservice. Båda uppdragen kommer att finnas i verksamhetsplanen för 2023.

4 Uppföljning av insatser

Göteborgs Stads barnrättsplan har identifierat önskvärda insatser som syftar till att stärka förutsättningarna för att bedriva ett systematiskt och inkluderande barnrättsarbete. Nedan listas insatserna tillsammans med en kort sammanfattande beskrivning av nämndens arbete under 2022.

Nr.	Insatsnamn i planen	Kommentar utifrån nämndens barnrättsarbete 2022
Insatser för kompetenshöjning		
Insats 1:1	Öka den grundläggande kompetensen om barns rättigheter	Utbildningar i barnrätt, barnkonventionen har genomförts brett över förvaltningen. Ytterligare kompetenshöjande insatser efterfrågas. Organisering i särskilda enheter som endast arbetar med barn ökar kompetensen och möjligheterna att ta hänsyn till barnrättsperspektivet.
Insats 1:2	Utveckla metoder för att följa upp barns livsvillkor utifrån alla barns lika värde.	Rutiner för myndighetsutövning med särskilt beaktande av barnrätt har tagits fram och börjat tillämpas under året. Användning av IBIC i uppföljning av beslut skapar systematik.

		Brukarenkäter i barnverksamheterna ger möjlighet att följa barnens åsikter om insatserna.
Insats 1:3	Utveckla metoder för barns delaktighet.	Stödmaterial för utredning och uppföljning med barnrättsperspektiv framtaget och implementerat hos myndighetsenheterna. Metodutvecklare och utbildningsinsatser (kompetenshjul och assistansskola) inom utförarverksamheterna för barn, för att öka kunskaper i AKK, kunskap om funktionshinder, lågaffektivt bemötande med mera – som ökar barnens möjligheter att vara delaktiga. Förvaltningsövergripande har webbaserade utbildningar i AKK med tillhörande arbetsmaterial tagits fram.
Insatser för styrning och ledning		
Insats 2:1	Identifiera hur den egna verksamheten påverkar barns rättigheter utifrån barns olika livsvillkor	Analysen påbörjades i och med arbetet med barnbokslut. Fortsatt analys och kompetensökning kan vara relevant, liksom tydligare inkluderat barnrättsperspektiv i strategiska beslut.
Insats 2:2	Identifiera och använda metoder för barns delaktighet som är anpassade utifrån barns olika förutsättningar.	Se kommentar på insats 1:3 Att systematisera underlag till ledningsnivån för att möjliggöra fortsatt förbättringsarbete kan vara en utvecklingsinsats.
Insats 2:3	Säkerställa samverkan kring barnrätt	Många goda exempel på samverkan, och omfattande initiativ har tagit för att organisera samverkan mellan de sex socialförvaltningarna. Ytterligare insatser efterfrågas av verksamheterna. Ett utpekat ansvar på ledningsnivå för att se till barns rättigheter samt för att säkerställa samverkan efterfrågas i barnrättsplanen.
Insats 2:4	Årligen upprätta barnbokslut	Detta dokument
Insatser direkt riktade till barn		
Insats 3:1	Genomföra en kommunikationsinsats till barn om deras rättigheter	Genom <i>Lots för barn och vuxna med funktionsnedsättning</i> ges information och vägledning om vilket stöd som finns i samhället. Aktiv information om Passalens verksamhet ges inom myndighetsutövningen. Ytterligare insatser efterfrågas.
Insats 3:2	Medborgarkontor med tydlig inriktning för barn	Nämnden för funktionsstöd har inget ansvar i insatsen
Insats 3:3	Säkerställa insatser för placerade barns rätt till utbildning	Nämnden för funktionsstöd har inget ansvar i insatsen
Insats 3:4	Höja valdeltagandet till Ungdomsfullmäktige	Nämnden för funktionsstöd har inget ansvar i insatsen

5 Avslutning

Nämndens övergripande prioritering inför 2023 är liksom tidigare år att livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning ska förbättras. Därtill har nämnden ett särskilt uppdrag att uppmärksamma barns situation inom verksamhetsområdet, för att säkerställa barnperspektivet. De tio rättighetsområdena i programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning ligger som grund för verksamhetsplaneringen. Satsningar inom samtliga dessa rättighetsområden kommer att kunna ge bäring på barns situation.

Förvaltningen har själv rådighet över insatser för att öka kompetens avseende både barnrätt och mer riktade insatser som kommunikation, våld i nära relationer och lågaffektivt bemötande. Kompetensutvecklingskoncept finns påbörjade och det är prioriterat att de kan fortsätta och få spridning. Förvaltningen äger också själv frågan om samverkan mellan avdelningar, där utvecklingsbehov har påtalats och där en gemensam helhetssyn på barnets situation bör kunna uppnås.

Förvaltningen för funktionsstöd har genom sin storlek goda möjligheter att utveckla och driva insatser både för kompetensutveckling och samverkan och för innovativa, förbättrande aktiviteter.